

Athanasios Angelopoulos

Historical snapshots of the province of Vodena (1876–1912)

This paper presents a few pages from the ecclesiastical, national, educational, and social history and life of the province of Vodena from 1876 to the early twentieth century. The information is based on primary material from the History Archive of the Diocese of Thessaloniki.

The author was the first scholar to conduct systematic research in the archive, from 1970 onwards, the fruit of which research being, to date, some fifteen independent publications and articles in a number of learned journals.

Γεώργιος Κιουτούτσας

Το αυστριακό δίπλωμα ευγενείας της οικογένειας Γ.Α. Οικονόμου από την Έδεσσα (1905)

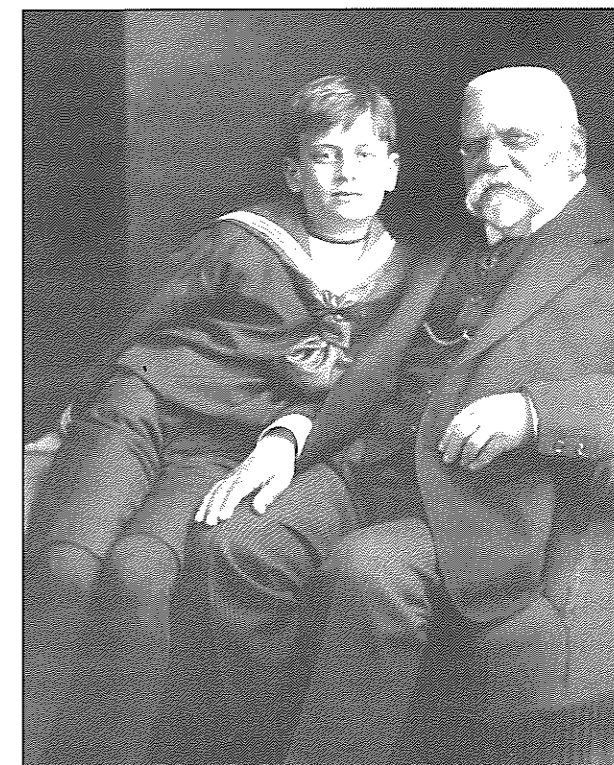
Στο μεγάλο ρεύμα των αποδημιών, που σημειώθηκε κατά τον 18ο και 19ο αι. από την Μακεδονία και ιδίως τη Δυτική Μακεδονία προς τις βόρειες χώρες της Βαλκανικής και την Κεντρική Ευρώπη, συμμετείχαν και απόδημοι από την Έδεσσα και την περιοχή της, σε μικρότερη βέβαια κλίμακα σε σύγκριση με τον αριθμό των αποδήμων από τα αστικά κέντρα της Δυτικής Μακεδονίας¹.

Μεταξύ των αποδήμων, που έλκουν την καταγωγή τους από την Έδεσσα και την περιοχή της, αναμφίβολα τη πρώτη θέση κατέχει η οικογένεια Οικονόμου, για την οποία δικαίως σημειώνει ο καλός ιστορικός της Έδεσσας Ευστ. Στουγιαννάκης: «Η Έδεσσα ευγνωμονεί την μεγάλην και ιστορικήν οικογένειαν, την μεγαλύτεραν και περιφανεστέραν εκ των νεωτέρων Εδεσσαϊκών οικογενειών, διότι ετίμησεν εν τη αλλοδαπή και ετήρησεν υψηλά το όνομα το ένδοξον αυτής εις τον εμπορικόν, βιομηχανικόν και επιστημονικόν κόσμον»². Ωστόσο η συγγραφή της βιογραφίας της επιφανούς αυτής οικογένειας εξακολουθεί να παραμένει ένα αίτημα της ιστορικής έρευνας και μια υποχρέωση των Εδεσσαίων.

Στην παρούσα ανακοίνωση θα ασχοληθώ με ένα κλάδο της οικογένειας Οικονόμου, τον κλάδο του Ιωάννη Ανδρέα Οικονόμου, ο οποίος ανυψώθηκε στην τάξη των ευγενών της Αυστρίας με τον τίτλο του βαρώνου, στηριζόμενος στα έγγραφα του οικείου φακέλου, που απόκεινται στο Allgemeines Verwaltungsarchiv της Βιέννης³.

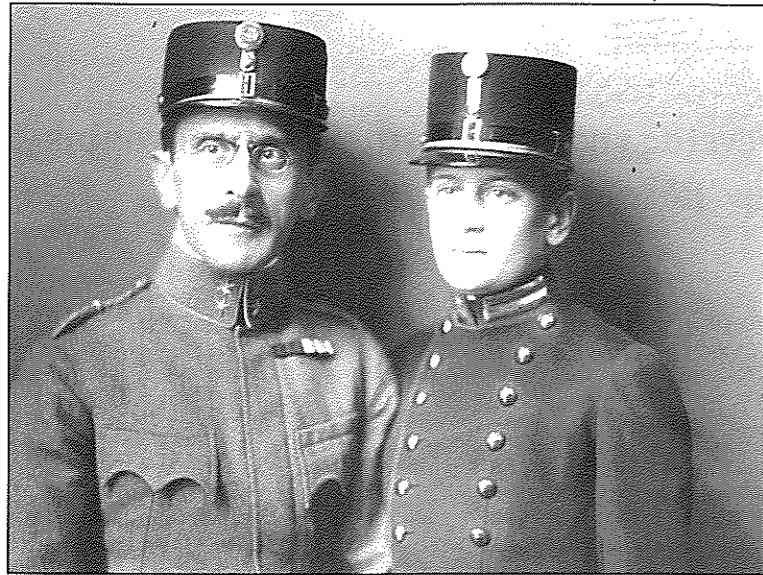
Πριν προχωρήσω όμως στην ανάπτυξη του κυρίως θέματος, χρειάζεται να εκθέσω λίγα στοιχεία σχετικά με την γενεαλογία της οικογένειας, καθώς και την εμπορική και επιχειρηματική της δράση, γιατί τα αποκτηθέντα από αυτήν πλούτη αποτέλεσαν τις προϋποθέσεις τόσο για έργα εποποιίας όσο και για την απονομή του τίτλου.

Το πρώτο μέλος της οικογένειας, για το οποίο υπάρχει μαρτυρία, είναι ο Ανδρέας Ιωάννου που έζησε στην Έδεσσα (1722-1780). Γιος αυτού υ-

Ο Βαρόνος Ιωάννης Α. Οικονόμου (1834-1921) με τον εγγονό του Ιωάννη Δημήτριο (1906-1930). Φωτ. του 1916 από το Bildarchiv der Öst. Nationalbibliothek, επίσημα KOS 13.784 - D.

πήρξε ο παπάς Ιωάννης, οικονόμος Βοδενών (1750-1820), ο οποίος κληροδότησε κατά κάποιο τρόπο το όνομα του εκκλησιαστικού του αξιώματος στα παιδιά του, όπως ανέβαινε συνήθως τότε. Από τους πέντε γιους του παπά Ιωάννη ο Ανδρέας Ιωάννου Οικονόμου (1790-1860) είναι αυτός που θα συνεχίσει το γενεαλογικό δέντρο⁴. Παντρεύεται την Μαρία Χατζηπέτρου από τις Σέρρες, πράγμα που δείχνει από πολύ νωρίς κάποια επαφή - προφανώς και εμπορική - του Ανδρέα Οικονόμου με τις Σέρρες, σπουδαίο εμπορικό και παραγωγικό κέντρο, προ πάντων βαμβακιού, κατά τα τέλη του 18ου αι. και τις πρώτες δεκαετίες του 19ου, που προσελκύει πολλούς εμπόρους από τη Δυτική και Κεντρική Μακεδονία⁵.

Ο Βαρόνος Δημήτριος Οικονόμου με τον γιο του Ιωάννη Δημήτριο με τη στολή του μαθητή της Στρατ. Ακαδημίας της Μαρίας Θεσσαλίας. Φωτ. του 1918 από το Bildarchiv der Öst. Nationalbibliothek, KOS 20.134 - D.

Σύμφωνα με το δημοσιευμένο από τον Στουγιαννάκη, καταρτισμένο όμως από τον Δημήτριο Ιωάννου Οικονόμου Γενεαλογικό Δένδρο⁶ της οικογένειας, μπορούμε να διακριβώσουμε και να παρακολουθήσουμε την πορεία της εγκατάστασης της οικογένειας του Α.Ι. Οικονόμου από την πατρίδα της προς την αποδημία⁷. Έτσι από τα οκτώ παιδιά της οικογένειας τα τρία πρώτα γεννιούνται στην Όσλιανη (σημ. Αγία Φωτεινή), που πρέπει να συνδέεται με την οικογένεια - ίσως τόπος καταγωγής της πρεσβυτέρας Βίνας⁸ ή κτηματικής περιουσίας - από το 1816 ως το 1820, το τέταρτο γεννιέται στην Έδεσσα το 1822, τα τρία επόμενα από το 1825 ως το 1830 στις Σέρρες και τέλος το όγδοο το 1834 στη Θεσσαλονίκη. Έτσι διαπιστώνουμε πως η οικογένεια του Α. Ι. Οικονόμου κατά το διάστημα 1816-1822 βρίσκεται στην Όσλιανη και την Έδεσσα και μεταξύ των ετών 1822 - πριν από 1825 εγκαθίσταται στις Σέρρες, από όπου καταγόταν η γυναίκα του⁹.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί πως την μητρόπολη Σερρών ποιμαίνει από το 1811 ως το 1824 ο μητροπολίτης Χρυσάνθος από το Γραμματικό Έδεσσας, οπότε εκλέγεται οικουμενικός Πατριάρχης, ενώ από το 1815 ως το 1819 διδάσκει στο σχολείο Σερρών ο Έδεσσαίος λόγιος Μηνάς Μηνωίδης¹⁰.

Στις Σέρρες ο Οικονόμου διεξάγει εμπόριο με

τις παραδουνάβιες ηγεμονίες, όπως δείχνει και το γεγονός ότι ο μεγαλύτερός του αδελφός Γεώργιος έχει ήδη εγκατασταθεί στο Βουκουρέστι, όπου πεθαίνει το 1827¹¹. Ως το 1830-1831 παραμένει στις Σέρρες, όπου το 1831 παντρεύει τη δευτερότοκη κόρη του Χρυσανθίδα ή Χρυσάνθη με τον μεγαλέμπορο, εδεσσαϊκής καταγωγής (απώτερης από το Γραμματικό¹²) Ιωάννη Χατζηλαζάρου, που αργότερα εγκαθίσταται στη Θεσσαλονίκη ασχολούμενος με το εμπόριο και τραπεζικές εργασίες και αποβαίνει πάμπλουτος. Αποκτούν 5 παιδιά, από τα οποία 3 αγόρια: οι Ευριπίδης, Νικόλαος και Περικλής. Ο τελευταίος διετέλεσε επί 40 περίπου χρόνια άμισθος πρόξενος των ΗΠΑ στη Θεσσαλονίκη και ήταν παντρεμένος με την Lucy Carr Urton, κόρη γεροϋσιαστού της Πολιτείας Virginia. Η οικογένεια Χατζηλαζάρου

έπαιξε καθοριστικό ρόλο στις κοινοτικές υποθέσεις, καθώς και στη κοινωνική ζωή της Θεσσαλονίκης στο β' μισό του 19ου αι. και στις αρχές του 20ού αι.¹³. Είναι η πρώτη επιτυχής επιγαμία της οικογένειας Α.Ι. Οικονόμου.

Μετά το 1831 ο Ανδρ. Ι. Οικονόμου εγκαθίσταται στην Θεσσαλονίκη, όπου γεννιέται το 1834 το τελευταίο, το όγδοο τέκνο του, ο Ιωάννης, ο μελλοντικός βαρόνος. Εδώ ασκεί με επιτυχία μεγαλεμπόριο ως το 1848, οπότε αναγκάζεται λόγω της δυσμέλειας των τουρκικών αρχών, να καταφύγει στην Αθήνα με τους δύο γιους του, τον Δημήτριο 21 ετών και τον Ιωάννη 14 ετών, τους οποίους και στέλνει κατόπιν στην Γαλλία για να τελειοποιήσουν τις σπουδές τους¹⁴.

Ο Δημ. Α. Οικονόμου, μετά τις σπουδές του, εγκαταστάθηκε το 1854 στην Τεργέστη, το ελεύθερο λιμάνι της Αυστροουγγαρίας στην Αδριατική με την ακμαία ελληνική κοινότητα, όπου παντρεύτηκε την Πολυξένη Βερτουμή, κόρη του Λουκιανού Βερτουμή, από την οποία απέκτησε επτά τέκνα. Ο Λ. Βερτουμής ήταν ο κυριότερος μέτοχος της Εμπορικής Τράπεζας της Τεργέστης, η οποία είχε ιδρυθεί από Έλληνες εμπόρους και κεφαλαιούχους. Έτσι και οι Οικονόμου έγιναν μέτοχοι της τράπεζας αυτής¹⁵. Η είσοδος της οικογένειας στις τραπεζικές επιχειρήσεις ενισχύε-

ται αργότερα με δεύτερη επιτυχή επιγαμία. Η πρωτότοκη κόρη του Δημητρίου, η Καλλιρρόη, παντρεύεται τον Νικόλαο Χρυσοβελόνη (1838-1913), ιδιοκτήτη της Τράπεζας Χρυσοβελόνη στο Βουκουρέστι. Οι αδελφοί Οικονόμου γίνονται μέτοχοι και συνεργάζονται με την εξ αγχιστείας πλέον συγγενική οικογένεια Χρυσοβελόνη των εφοπλιστών, επιχειρηματιών και τραπεζιτών¹⁶.

Ο Ιωάννης Ανδρ. Οικονόμου παντρεύτηκε το 1866 την Ελένη Μουράτη, κόρη του Κ. Μουράτη, από πλούσια οικογένεια αποδήμων στην Βουδαπέστη της Ουγγαρίας, κοζανίτικης καταγωγής¹⁷.

Τα δύο αδέρφια ίδρυσαν εμπορικές εταιρείες υπό την επωνυμία Δ. και Ι. Οικονόμου στην Τεργέστη και Ι. και Δ. Οικονόμου στην Βράιλα της Ρουμανίας. Ο εμπορικός οίκος της Τεργέστης εισήγε μεγάλα φορτία καφέ, βάμβακος και πετρελαίου από την Αμερική, ενώ ο εμπορικός οίκος της Βράιλας, όπου εγκαταστάθηκε ο Ιωάννης, εξασκούσε εξαγωγικό εμπόριο σιτηρών και άλλων προϊόντων από την Ρουμανία¹⁸.

Το 1875 ίδρυσαν στην Τεργέστη τον τότε πασίγνωστο μεγάλο ατμοκίνητο αλευρόμυλο με μηχανή 400 ίππων, στον οποίο εργάζονταν 350 εργάτες, βραβευμένο στην Παγκόσμια Έκθεση της Βιέννης. Η επένδυση αυτή είναι από τις πρώτες μεγάλες επενδύσεις των δύο αδελφών¹⁹.

Το 1878, μετά τον πρόωγο θάνατο του Δημ. Α. Οικονόμου, ο Ιωάννης Α. Οικονόμου εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Τεργέστη και ανέλαβε μόνος του τη διεύθυνση του εμπορικού οίκου, του αλευρόμυλου και των άλλων επιχειρήσεων και επιδόθηκε και σε νέες μεγάλες επενδύσεις στην Τεργέστη, βιομηχανικές, ναυπηγικές και ναυτιλιακές, τραπεζικές, ασφαλιστικές, ενώ αργότερα προσέλαβε ως βοηθούς του τους δύο μεγαλύτερους γιους του, τον Δημήτριο και Λεωνίδα. Και εκτός της Τεργέστης είχαν επεκτείνει τις επενδύσεις τους, όπως στη Βιέννη, στο Παρίσι και στο Βουκουρέστι²⁰.

Στις αρχές του 20ού αι. ο εμπορικός και επιχειρηματικός οίκος του Ιωάννη Α. Οικονόμου βρισκόταν στη μεγάλη του ακμή. Η κοινωνική καταξίωση και το κύρος της οικογένειας θα ολοκληρωνόταν με ένα τίτλο ευγενείας. Για τον πρακτικό όμως έμπορο και επιχειρηματία εκείνο που μετρούσε κυρίως, ήταν η αποκατάσταση των τέκνων του και κυρίως των δύο νεότερων, του

Ο Βαρόνος Λεωνίδας Οικονόμου. Φωτ. του 1929 από το Bildarchiv der Öst. Nationalbibliothek, KOS 20.592 - D.

Κωνσταντίνου και του Ιωάννη. Ο πρώτος είχε ήδη τελειώσει την ιατρική σχολή της Βιέννης και άρχισε ακαδημαϊκή σταδιοδρομία στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, ενώ ο δεύτερος ήταν ήδη δάκτωρ της Νομικής και είχε εισέλθει στην διπλωματική υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών της Αυστροουγγαρίας²¹. Και για τους δύο, αλλά κυρίως για τον δεύτερο, ένας τίτλος ευγενείας τούς ήταν πολύ χρήσιμος και απαραίτητος για την απρόσκοπτη σταδιοδρομία.

Ο συνήθης τρόπος απονομής ενός τίτλου ευγενείας ήταν - τί άλλο - η υποβολή αίτησης από τον ενδιαφερόμενο, στην οποία θα εξέθετε τους λόγους για τον αιτούμενο βαθμό ευγενείας και τα σχετικά αποδεικτικά έγγραφα για τις προσφερόμενες υπηρεσίες και δωρεές προς τον αυτοκρατορικό οίκο και το κράτος²².

Στην περίπτωση του Ιωάννη Α. Οικονόμου δεν υπεβλήθη αίτηση. Βέβαια η απονομή τίτλου ήταν δυνατό να γίνει και με πρωτοβουλία και εισήγηση ενός υπουργού, του πρωθυπουργού ή άλλου υπηρεσιακού παράγοντα. Ούτε όμως αυτό δηλώνεται με σχετική, έστω, σαφήνεια στο σχετικό έγγραφο, αλλά αφήνεται να εννοηθεί πως η

Ο Βαρόνος Κωνσταντίνος Οικονόμου.

Από το Bildarchiv der Öst. Nationalbibliothek, 220.431 - D.

σχετική απόφαση προήλθε από την πρωτοβουλία του αυτοκράτορα. Οπωσδήποτε όμως φαίνεται πως είχε υπάρξει προφορική συνεννόηση για τον βαθμό της ευγένειας που επρόκειτο να απονεμηθεί. Η κλίμακα της αυστριακής ευγένειας είχε τους εξής βαθμούς: η απλή ευγένεια με την προσθήκη του von, Edler von, Ritter von, Freiherr von, Graf, Fürst, Herzog. Οι δύο τελευταίοι παρέμειναν προνόμιο των παλαιών αριστοκρατικών οικογενειών και δεν απονέμονταν στους ευγενείς του χρήματος, στους πλούσιους αστούς. Σπανίως απονέμονταν και ο τίτλος του Graf²³.

Η όλη διαδικασία αρχίζει με το έγγραφο του καισαροβασιλικού πρωθυπουργού προς το Υπουργείο Εσωτερικών με ημερομηνία 27 Δεκεμβρίου 1904, με το οποίο ανακοινώνει πως «η Καισαροβασιλική Αποστολική του Μεγαλειότητα με υψηλότερη απόφασή του από 26 Δεκεμβρίου 1904 ευδόκησε να απονείμει στον μεγαλοβιομήχανο Ιωάννη Οικονόμου στην Τεργέστη τον τίτλο του Βαρόνου (Freiherrnstand). Προκειμένου δε να εκδοθεί το δίπλωμα του Βαρόνου στον

ενδιαφερόμενο, αναθέτει στο Υπουργείο να τον ενημερώσει, για να υποβάλει: 1) ένα σχέδιο οικοσήμου έγχρωμο, σύμφωνα με τους εραλδικούς κανόνες (τους κανόνες της οικοσημολογίας)· 2) ένα σημείωμα, δεόντως χαρτοσημασμένο κατά τον νόμο, στο οποίο να γνωστοποιεί την ημερομηνία της γέννησής του, καθώς και τους τίτλους και τις διακρίσεις που πρέπει να περιληφθούν στο δίπλωμα· και 3) να καταβάλει τα τέλη της έκδοσης του διπλώματος, που ανέρχονται στο ποσό των 440 κορώνων (Kronen), στην Διεύθυνση Πρωτοκόλλου του Υπ. Εσωτερικών. Επί πλέον το Υπουργείο πρέπει να φροντίσει για να δημοσιευθεί στο επίσημο τμήμα της Wiener Zeitung η επίσημη ανακοίνωση της απονομής του τίτλου στον Ιωάννη Α. Οικονόμου²⁴.

Στο έγγραφο υπάρχει και η εξής σημείωση με μολύβι. Ο ζωγράφος οικοσήμων Junginger του Υπ. Εσωτερικών και ο Διευθυντής του Αρχείου ανακοίνωσαν προφορικά στις 31-12-1904 τον τρόπο έκδοσης του διπλώματος, στον γιο του υποψηφίου βαρόνου, τον υποπρόξενο von Economo, δηλαδή τον γιο του Ιωάννη.

Στις 5 Απριλίου 1905 ο Ιωάννης Α. Οικονόμου υπέβαλε στο Υπουργείο Εσωτερικών τα αιτηθέντα δικαιολογητικά για την έκδοση του διπλώματος του Βαρόνου: ένα σημείωμα με τα στοιχεία, που έπρεπε να περιληφθούν στο δίπλωμα και το σχέδιο του οικοσήμου· παρακαλεί δε συγχρόνως το Υπουργείο να εγκρίνει να φέρει το οικοσήμο του το ρητό, το έμβλημα του βαρωνικού οίκου «Recte et perseveranter» δηλ. «ορθά και επίμονα». Και αυτό γιατί ο ελεγκτής οικοσήμων σημείωνε ότι το φιλοτεχνηθέν οικοσήμο είναι σύμφωνο με την τέχνη και τον βαθμό ευγένειας με την επιφύλαξη όμως της έγκρισης του ρητού. Παράλληλα η αρμόδια διεύθυνση βεβαίωνε πως ο Ιωάννης Α. Οικονόμου κατέβαλε όχι μόνο τα τέλη των 440 κορώνων, αλλά επί πλέον 100 κορώνες στο αυτοκρατορικό ταμείο για έξοδα επίστευσης της έκδοσης του διπλώματος²⁵.

Μετά από αυτήν την διαδικασία στις 16 Ιουνίου 1905 υπογράφεται από τον αυτοκράτορα της Αυστρίας Φραγκίσκο Ιωσήφ το δίπλωμα του βαρόνου για τον Ι.Α. Οικονόμου και τους νόμιμους απογόνους του, που έχει σε μετάφραση ως εξής:

«*Ημείς Φραγκίσκος Ιωσήφ Α' ελέω Θεού αυ-*

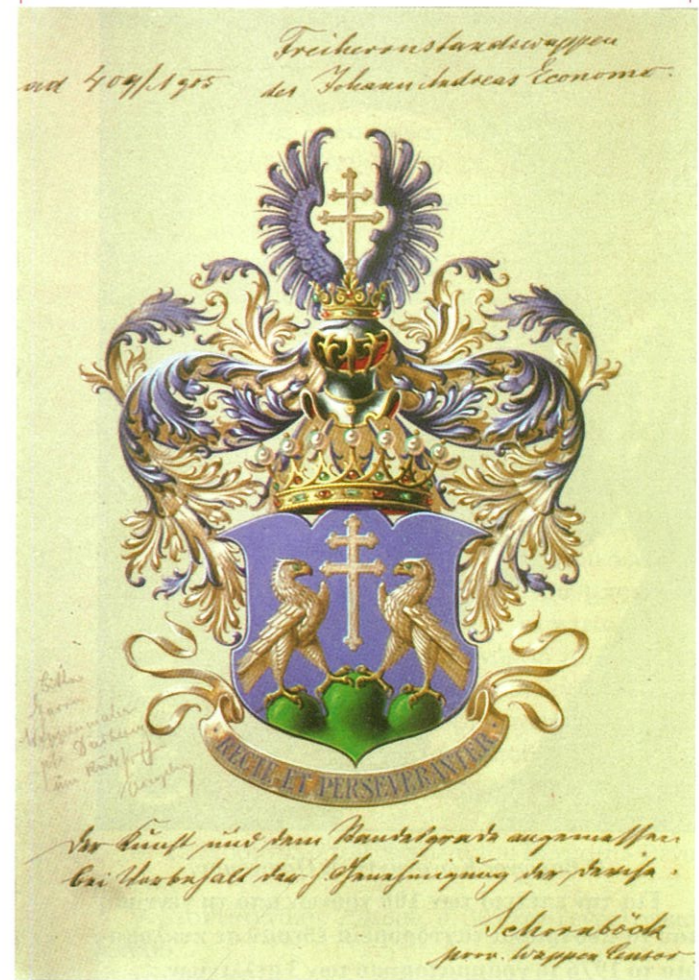
τοκράτορας της Αυστρίας, Αποστολικός Βασιλεύς της Ουγγαρίας, Βασιλεύς της Βοημίας, της Δαλματίας, της Κροατίας, Σλαβονίας, Γαλικίας, Λοδομερίας και Ιλλυρίας· Αρχιδούκας της Αυστρίας· Μέγας Δούκας της Κρακοβίας, Δούκας της Λωρραίνης, του Σάλτσμπουργκ, της Στυρίας, Καρινθίας, Σλοβενίας, Βουκοβίνας, Άνω και Κάτω Σιλεσίας, Μέγας Πρίγκιπης της Τρανσυλβανίας, Κόμης της Μαρκιονίας της Μοραβίας· ηγεμονεύων κόμης von Habsburg και Τυρόλου κ.λπ. κ.λπ.

παρακινήθηκαμε από την Καισαροβασιλική Μας απόλυτη εξουσία με απόφασή Μας από 26 Δεκεμβρίου 1904 να απονείμουμε τον τίτλο του Βαρόνου στον αγαπητό Μας και πιστό Ιωάννη Ανδρέου Οικονόμου, γεννηθέντα το έτος 1834 στη Θεσσαλονίκη στην Τουρκία, μεγαλοβιομήχανο στην Τεργέστη, Ιππότη του δικού Μας Αυστριακού Αυτοκρατορικού Τάγματος του Σιδηρού Στέμματος, τρίτης τάξεως, κάτοχο του χρυσού και του αργυρού Σταυρού του Ελληνικού Βασιλικού Τάγματος του Σωτήρος και κάτοχο του αυτοκρατορικού οθωμανικού Τάγματος Osmanié, τετάρτης τάξεως.

Επιτρέπουμε επομένως στον Ιωάννη Ανδρέου Βαρόνο φον Οικονόμου, καθώς και στους νόμιμους απογόνους του να απολαύει των δικαιωμάτων, τα οποία, σύμφωνα με τον νόμο, συνδέονται με τον τίτλο του Βαρόνου και ιδιαίτερα να χρησιμοποιεί το κατωτέρω περιγραφόμενο οικοσήμο, όπως: Σε μία μπλε ασπίδα στέκονται σε ένα πράσινο τρίλοφο, που υψώνεται στην βάση της ασπίδας, δύο αλληλοστρεφόμενοι αργυροί χρυσά εξοπλισμένοι αετοί σε φυσική μορφή, μεταξύ των οποίων αιωρείται ένας αργυρός, υψηλός, εφοδιασμένος με απολήξεις φύλλων τριφυλλίου, πατριαρχικός σταυρός.

Επί του κυρίως κύκλου της ασπίδας στηρίζεται το βαρωνικό στέμμα με μια επ' αυτού κατά πρόσωπο ανυψωμένα τοποθετημένη, στεφανωμένη αγωνιστική περικεφαλαία, από την οποία προς κάθε πλευρά κατέρχονται κυματιστά μπλε και ασημένια καλύμματα.

Το στέμμα της περικεφαλαίας φέρει ανοιχτές μπλε πτέρυγες αετού, μεταξύ των οποίων εμφανίζεται παρόμοιος σταυρός, που εμφανίζεται στην ασπίδα. Στο κάτω μέρος της ασπίδας απλώ-

Το οικοσήμο της οικογένειας Οικονόμου.

νεται μία ασημένια ταινία με το ρητό «Recte et perseveranter» σε μπλε γραφή επιγραφής.

Σε επιβεβαίωση αυτού υπογράψαμε ιδιοχείρως το παρόν Δίπλωμα με το Αυτοκρατορικό μας Όνομα και εθέσαμε την σφραγίδα της Αυτοκρατορικής Μας Μεγαλειότητας.

Εδόθη και κατεστρώθη μέσω του αγαπητού Μας πιστού πραγματικού μυστικοσυμβούλου, ταμιά και Υπουργού Αρθούρου κόμητος Bylandt-Rheidt, Ιππότη του Δικού Μας Αυστριακού Αυτοκρατορικού Τάγματος του Σιδηρού Στέμματος, πρώτης τάξεως κ.λπ. στην πρωτεύουσα του Κράτους και καθέδρα Μας Βιέννη στις 16 Ιουνίου 1905²⁶.

Το υπογραφέν Δίπλωμα ανακοινώθηκε στο επίσημο τμήμα της Wiener Zeitung στις 7/8 Ιουλίου 1905 και στις 7 Αυγούστου 1905 το παρέλαβε στην Τεργέστη ο Δημ. Ι. Οικονόμου για λογαριασμό του πατέρα, που απουσίαζε, όπως φαίνεται από την ιδιόγραφη υπογραφή του στην απόδειξη

Ο Βαρόνος Κωνσταντίνος Οικονόμου.

Για την επέτειο των 100 χρόνων από τη γέννησή του τα αυστριακά ταχυδρομεία έθεσαν σε κυκλοφορία το 1976 το γραμματόσημο των 3 σελινίων.

παραλαβής, που βρίσκεται στον οικείο φάκελο²⁷.

Και ενώ τα πράγματα τα σχετικά με τον τίτλο του βαρόνου θα μπορούσαν να μείνουν στο σημείο αυτό, ο βαρόνος Ι. Α. Οικονόμου, ίσως και μέλη της οικογένειάς του, επιθυμούν και την προσθήκη ενός προσωνυμίου στον τίτλο του βαρόνου. Έτσι μετά παρέλευση χρονικού διαστήματος πάνω από δύο χρόνια, συγκεκριμένα στις 28 Οκτωβρίου 1907, ο Ιωάννης βαρόνος Οικονόμου υποβάλλει αίτηση προς το Υπουργείο Εσωτερικών, με την οποία ζητεί την ευμενή έγκριση να φέρει το προσωνύμιο «San Serff» και την σχετική έκδοση του βεβαιωτικού εγγράφου. Συνημμένα υποβάλλει και την απόδειξη καταβολής 630 κορωνών.

Επί της αιτήσεως ο αρμόδιος υπάλληλος, ύστερα από έλεγχο, σημειώνει με μολύβι πως το προσωνύμιο αυτό είναι ελεύθερο προς απονομή (frei). Το San Sarff είναι η τοποθεσία, όπου οι Οι-

κονόμου είχαν το εξοχικό τους πύργο, ενώ το μέγαρό τους στην πόλη της Τεργέστης βρίσκεται στην Piazza di libertà, κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης²⁸.

Στις 6 Νοεμβρίου 1907 ο Υπουργός Εσωτερικών εκδίδει το βεβαιωτικό έγγραφο²⁹, σύμφωνα με το οποίο ο Ιωάννης Α. Βαρόνος Οικονόμου φον San Serff, καθώς και οι νόμιμοι απόγονοί του³⁰ δικαιούνται να χρησιμοποιούν ως αυστριακοί βαρόνοι το αναφερόμενο προσωνύμιο San Serff.

Με την απόκτηση και του προσωνυμίου συμπληρώνεται ο τίτλος ευγενείας της οικογένειας του Ιωάννη Α. Βαρόνου Οικονόμου φον San Sarff (Johann A. Freiherr Economo von San Serff).

Η Ελλάδα, η Ιταλία και η Αυστρία τίμησαν μέλη της οικογένειας των Οικονόμου με παράσημα και άλλες διακρίσεις³¹. Για να τιμήσει την επιχειρηματική και φιλανθρωπική δράση των αδελφών Οικονόμου ο Δήμος Τεργέστης ονόμασε μία οδό της πόλης με το όνομα των αδελφών Δημ. και Ιωάν. Οικονόμου, via Dem. e Giou. Economo, ενώ για τα κληροδοτήματά τους υπέρ του Πτωχοκομείου της πόλης έστησε τις προτομές των δύο αδελφών στην είσοδό του³².

Τέλος το πνευματικό τέκνο της οικογένειας, ο καθηγητής της Ψυχιατρικής και Νευρολογικής Κλινικής στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, ο Κωνσταντίνος Οικονόμου, ο οποίος ανακάλυψε την νόσο encephalitis lethargica (ληθαργική εγκεφαλίτιδα), που είναι γνωστή στην ιατρική βιβλιογραφία και ως νόσος Οικονόμου - Krankheit von Economo - έχει τιμηθεί επάξια από το Πανεπιστήμιο, τον Δήμο της Βιέννης και την Αυστρία. Στην aula του Πανεπιστημίου, μεταξύ των προτομών των μεγάλων γιατρών της Βιέννης, υπάρχει η μαρμάρινη προτομή του (κοντά στην προτομή του Φρόντ), ο Δήμος της Βιέννης ονόμασε μια οδό στο 10 Bezirk (τομέα) της πόλης Economo-gasse, η Ψυχιατρική και Νευρολογική Εταιρεία της Αυστρίας εντοίχισε αναμνηστική πινακίδα στο σπίτι του στην Βιέννη, όπου κατοίκησε από το 1905 ως τον θάνατο το 1931· τέλος τα αυστριακά Ταχυδρομεία για να τιμήσουν την επέτειο των 100 χρόνων από την γέννησή του (Βράιλα 1876) εξέδωσαν το 1976 γραμματόσημο 3 σελινίων³³.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Για το ρεύμα των αποδήμων βλ. Αποστ. Ε. Βακαλοπούλου, *Ιστορία της Μακεδονίας 1354-1833*, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 355-397 και του ιδίου, *Οι Δυτικομακεδόνες απόδημοι επί Τουρκοκρατίας*, Θεσσαλονίκη 1958. Ο καλός ιστορικός της Έδεσσας στην εισαγωγή του έργου του εκφράζει τρόπον τινά το παράπονό του για τη μικρή συμμετοχή των Εδεσσαίων στις αποδημίες αυτές, την άποψη αυτή όμως την αλλάζει, αφότου παρέλαβε τις πληροφορίες που αφορούσαν την οικογένεια Οικονόμου: Ευσταθίου Ι. Στουγιαννάκη, *Έδεσσα η Μακεδονική εν τη ιστορία*, Θεσσαλονίκη 1932 (1933), σ. ια' -ιγ', σ. 305. Για συμμετοχή Εδεσσαίων βλ. και Dušan Popović, *O Cincarima. Prilozi pitanju postanka našeg gradjanskog društva*, Beograd 1937, σ. 48 (για Εδεσσαίους απόδημους και για τους Οικονόμου, κατά ανακοίνωση στον συγγ. του Γρηγ. Χατζητάσκου), ιδίως όμως στις σ. 331, 332, 359, 360, 395, 411, 422, 430, 431, 435, όπου αναφέρονται ονομαστικά συνολικά δέκα απόδημοι από την Έδεσσα, το Όστροβο (Άρνισσα) και Γραμματικό, που έχουν εγκατασταθεί στο Σεμλίνο (Ζέμουν), Βελιγράδι και Valjevo.

2. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ.305.

3. Österreichisches Staatsarchiv. Allgemeines Verwaltungsarchiv, Ministerium des Innern. Faszikel 43, Υποφ. Freiherrnstand Economo Johann Andreas, Grossindustrieller in Triest [στο εξής: AVA, Min. d. Innern, Fasc. 43].

4. Στουγιαννάκη, *Έδεσσα*, σ. 305-306 και Γενεαλογικό Δένδρο.

5. Βακαλοπούλου, *Ιστορία της Μακεδονίας*, σ. 395-397. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 306. Πέτρου Θ. Πέννα, *Ιστορία των Σερρών από της αλώσεως αυτών υπό των Τούρκων μέχρι της απελευθερώσεώς των υπό των Ελλήνων, 1383-1913*, Αθήνα 1966², σ.135 όπου αναφέρεται ότι ο Ιωάννης Χατζηπέτρου, πιθανόν συγγενής της Μαρίας Χατζηπέτρου, συνοδεύει τον Εμμ. Παπά ως υπασπιστής του στις 23 Μαρτίου 1821 προς το Άγ. Όρος. Βλ. και στο Απ. Ε. Βακαλόπουλου, *Εμμανουήλ Παπάς, «Αρχηγός και Υπερασπιστής της Μακεδονίας»*. Η ιστορία και το αρχείο της οικογενείας του, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 36. Δυστυχώς δεν αναφέρεται ρητά ο τόπος καταγωγής του.

6. Πέρα από τους λόγους που αναφέρει ο Στουγιαννάκης, *Έδεσσα*, σ. 313-314, η επίσκεψη του Δημητρίου Ι. Οικονόμου στην Έδεσσα τον Αύγουστο του 1930 πρέπει να δεχθούμε πως αποσκοπούσε και στην συλλογή πληροφοριών για κλάδους της οικογένειας που ζούσαν στην Έδεσσα, Θεσσαλονίκη κ.α. Πέντε χρόνια νωρίτερα, τον Μάιο του 1925, δύο εξαδέλφια από τη Βιέννη ταξιδεύουν στη Μακεδονία αναζητώντας τα ίχνη των μακρινών προγόνων τους στην Κοζάνη πρόκειται για τον Ernst von Karajan και τη Ζωή von Karajan - Reininghaus, βλ. στου Πολ. Κ. Ενε-

πεκίδη, "Από τους Καραγιάννηδες της Κοζάνης στους von Karajan της Βιέννης. Αναζητώντας τα ίχνη των Καραγιαν στη Δυτική Μακεδονία", στο *Πνευματικοί άνδρες της Μακεδονίας κατά την Τουρκοκρατία*, Θεσσαλονίκη 1972, σ. 7-79. Στις σ. 10-11 ο Ενεπεκίδης παραπέμπει σε ανακοίνωση - μη προσιτή σε μένα - ενός μακρινού συγγενούς των Οικονόμου, του J. Théodoridès, "Constantin von Economo (1876-1931), savant, humaniste, home d' action", δημοσιευμένη στα Πρακτικά του XIXe Congrès International d' Histoire de la Médecine, Basel 1964 (Kargel, Basel - New York 1966), σ. 624-636, σημειώνει δε πως στη σελίδα 625 δημοσιεύεται γενεαλογικό δένδρο της οικογένειας Οικονόμου από το 1722 μέχρι το 1926 από αντίγραφο, το οποίο παρέδωσε στον Théodoridès η χήρα προγίγισσα του Κωνστ. Οικονόμου. Αν πράγματι αυτό ισχύει, δηλ. το αντίγραφο του Γενεαλογικού δένδρου του Κων. Οικονόμου φθάνει ως το 1926, μπορούμε να διαπιστώσουμε ποια πρόσθετα στοιχεία υπάρχουν μετά το ταξίδι του Δ. Οικονόμου το 1930 στο δημοσιευμένο από τον Στουγιαννάκη Γεν. Δένδρο.

7. Η συνήθεια των εμπόρων της εποχής είναι να αποδημούν για τις εμπορικές τους υποθέσεις και να επιστρέφουν περιοδικά στον τόπο εγκατάστασης της οικογένειας.

8. Υποκοριστικό του βαπτιστικού Βενετία > Βένα > Βίνα.

9. Στουγιαννάκη, *Έδεσσα*, σ. 305 και Γενεαλογικό δένδρο.

10. Βακαλοπούλου, *Ιστορία της Μακεδονίας*, σ. 397. Πέννα, *Ιστορία των Σερρών*, 467-471.

11. Στουγιαννάκη, *Έδεσσα*, Γενεαλογικό δένδρο.

12. Αναστασίου Αθ. Γουσοπούλου, *Το Γραμματικό της επαρχίας Έδεσσας του Νομού Πέλλας*, Έδεσσα 1986, σ. 7, 13, 20· του ιδίου, "Οι λόγιοι του Γραμματικού", εφημ. *Έδεσσαίος*, αρ. 9 (1 Οκτ. 1997), σ. 8.

13. Στουγιαννάκη, Γενεαλογικό Δένδρο, όπου στοιχεία για την οικογένεια του Ιωάννη Χατζηλαζάρου, καθώς και για τους άλλους αδελφούς Χατζηλαζάρου. Οι Χατζηλαζάρου ήταν Ρώσοι υπήκοοι και υπό τη διπλή κάλυψη της ρωσικής υπηκοότητας και της αμερικανικής διπλωματικής ιδιότητας ανέπτυξαν τις δραστηριότητές τους. Ο Περικλής Χατζηλαζάρου διετέλεσε πρόξενος των ΗΠΑ στην Θεσσαλονίκη από το 1869 ως το 1908, οπότε παραιτήθηκε υπέρ του γιου του Κλέωνα με προβιβαρισμό του υποπροξενείου σε έμμισθο προξενείο πρώτης τάξης. Ο Κλέων ήταν ο μοναδικός γιος του Περικλή από τον δεύτερο γάμο του με την Ευφρ. Δ. Βασιλείου, συγγενή της οικογένειας Μελά. Οι Χατζηλαζάρου ήταν μεγαλοκτηματίες: ιδιοκτήτες 3 ταφλικιών, στο Λάτσοβο (κοντά στο Σιδηρόκαστρο) και το Μπαχτιάρ και Γιάννες (Κιλκίς). Στην Θεσσαλονίκη κατείχαν μεγάλα ακίνητα στην Εγνατία και κοντά στο λιμάνι. Το κύρος της οικογένειας στις αρχές του 20ού αιώνα ήταν στο ψηλότερο σημείο. Έτσι, τον Οκτώβριο του

1912 ο βασιλιάς της Ελλάδος Γεώργιος, θα καταλύσει στο σπίτι του Περικλή ως την δολοφονία του, ενώ στο σπίτι του γιου του Κλέωνα θα καταλύσει ο διάδοχος Κωνσταντίνος. Βλ. στον Ε. Χεκίμογλου, "Ενθύμιον Χατζηλαζάρου. Το έργο ενός λησμονημένου προκρίτου της Θεσσαλονίκης. Α' μέρος", *Μακεδονική Ζωή*, αρ. 293, Οκτ. 1990, σ. 23-25 και "Μία λησμονημένη μορφή της Θεσσαλονίκης. Β' μέρος: Ο πρόκριτος Κλέων Χατζηλαζάρου και το έργο του", *Μακεδονική Ζωή*, αρ. 294, Νοέμβ. 1990, σ. 44-46. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για τον γάμο της κόρης του βαθύπλουτου εμπόρου Ιω. Χατζηλαζάρου και αδελφής του Περικλή, Μαρίας, με τον γιατρό της ρωσικής πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη Καρακάνωφ ή Karakapowski, βουλγαρικής καταγωγής, τον Νοέμβριο του 1872. Στον γάμο παραβρέθηκε ο ρώσος πρόξενος στην Θεσσαλονίκη Γιακουμπόφσκι, καθώς οι προεξάρχοντες του βουλγαρικού κομμάτου. Η τελετή ήταν «διπλή» συλλειτουργήσαν δηλ. οι ορθόδοξοι πατριαρχικοί ιερείς της ενορίας μαζί με τους εξαρχικούς. Την επιλογή της διαλλακτικότητας υποστήριξε η οικογένεια Χατζηλαζάρου στο θέμα της εκκλησιαστικής διαμάχης, σε αντίθεση με την παράταξη Abbot - Ρογκότη. Βλ. γι' αυτά στον Δ. Σταματόπουλο, "Εθνικοί ανταγωνισμοί και κοινωνική ανασυγκρότηση: Η ενδοκοινωνική σύγκρουση στη Θεσσαλονίκη (1872-1874) και η σύνταξη του πρώτου κοινωνικού κανονισμού", *Βαλκανικά Σύμμεικτα* τεύχ. 10 (1998) 49-96, ιδίως σ. 89-92. Για τα ακίνητα στην Θεσσαλονίκη, βλ. Βασ. Δημητριάδη, *Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης κατά την Τουρκοκρατία*, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 184, 186, 206, 225, 232.

14. Στουγιαννάκη, *Έδεσσα*, σ. 306.

15. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 306-307, Γεν. Δένδρο, Η Banca Commerciale Triestina ιδρύθηκε το 1850 από Έλληνες κεφαλαιούχους της Τεργέστης με επικεφαλής τον Λουκιανό Μπερτομυή ή Βερτομυή. Έγινε μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες στο χώρο της Ιταλίας με πολλά καταστήματα και πρακτορεία σε διάφορες πόλεις.

16. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, Γεν. Δένδρο. Για τον Νικόλαο Ζ. Χρυσοβελόνη (1838-1913) και τον γιο του Ιωάννη Ν. Χρυσοβελόνη (1881-1926) και την Τράπεζα βλ. Γεωργίου Ι. Ζολώτα, *Ιστορία της Χίου*, τομ. 3², Αθήναι 1928, σ. 802-822, ιδίως σ. 818, 822.

17. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 306-307. Γεν. δένδρο. Για την οικογένεια Μουράτη της Κοζάνης, βλ. Παπαγ. Ν. Λιούφη, *Ιστορία της Κοζάνης*, Αθήναι 1924, σ. 238-239, 289-290, 315, 318-319.

18. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 306. Για το ελεύθερο λιμάνι (πόρτο φράνκο) της Βράλας από το 1835, από το οποίο γινόταν κυρίως η εξαγωγή ρουμανικών

προϊόντων και ιδίως των σιτηρών βλ. Σπυρίδωνος Γ. Φωκά, *Οι Έλληνες εις την ποταμοπολιάν του Κάτω Δουνάβειος* (Μετάφρασις εκ της Ρουμανικής Μαρίας Ι. Μαρκοπούλου), Θεσσαλονίκη 1975, σ.46, 53.

19. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 306. Γεωργ. Λαδά, *Ι. Συνοπτική ιστορία του ελληνισμού της Τεργέστης. ΙΙ. Βιβλιογραφία των εντύπων που εκδόθηκαν από τους Έλληνες της Τεργέστης*, Αθήνα 1976, σ. 43.

20. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 306-307.

21. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 311.

22. Πολ. Κ. Ενεπεκίδη, *Ρήγας - Υψηλάντης - Καποδίστριας. Έρευναι εις τα αρχεία της Αυστρίας, Γερμανίας, Ιταλίας, Γαλλίας και Ελλάδος*, Αθήνα 1965, σ. 291-292.

23. Ενεπεκίδη, *ό.π.*, σ. 292-293.

24. AVA, Min. d. Innern, Fasc. 43, No 2125/M.P. από 27 Δεκ. 1904 Βλ. και στα εκδιδόμενα έγγραφα στο τέλος της εργασίας.

25. AVA, Min. d. Innern, Fasc. 43, No 409/A, 5 Απρ. 1905 με τα συνημμένα σημειώματα.

26. AVA, Min. d. Innern, Fasc. 43, Ad No 409A/1905. Βλ. εκδιδόμενα έγγραφα.

27. AVA, Min. d. Innern, Fasc. 43, Ad Nrum 409/A ex 1905. Empfangsbestätigung 7. Aug. 1905 και *Wienen Zeitung - Amtl. Teil*, 7. 8. Juli 1905, Βλ. έγγραφα.

28. AVA, Min. d. Innern, Fasc. 43, No 1423. Βλ. στα εκδιδόμενα έγγραφα

29. AVA, Min. d. Innern, Fasc. 43, ad 1423/A 1907 Bestätigungs Urkunde, 6 Nov. 1907.

30. Νόμιμοι απόγονοι του Ι.Α. Οικονόμου ήταν τα πέντε ζώντα τέκνα του: 1. Σοφία - Μαρία, 2. Δημήτριος - Κωνσταντίνος, 3. Λεωνίδας - Ανδρέας, 4. Κωνσταντίνος - Αλέξανδρος και 5. Ιωάννης.

31. Στουγιαννάκη, *Έδεσσα*, σ. 308.

32. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 306, 313. Γεωργ. Λαδά, *Συνοπτική ιστορία του ελληνισμού της Τεργέστης*, σ. 43. Πολ. Κ. Ενεπεκίδη, *Μακεδονικές πολιτείες και οικογένειες 1750-1930*, Αθήνα 1984, σ. 309.

33. Στουγιαννάκη, *ό.π.*, σ. 311. Ενεπεκίδη, *ό.π.*, σ. 308-313. *Österreichisches Biographisches Lexikon, 1815-1950. Herausgegeben von der Österreichischen Akademie der Wissenschaften unter der Leitung von Leo Santifaller, bearbeitet von Eva Obermayer - Marnach*, Bd. I - IV, Graz - Köln 1957 - 1969, στο οικείο λήμμα. Erwin Stransky, "Constantin v. Economo (1876-1931)". *Neue Österreichische Biographie ab 1815. «Grosse Österreicher»*, Bd. X, Zürich - Leipzig - Wien 1957, σ. 199-202. Ludo van Bogaert - J. Théodoridès, *Constantin von Economo (1876-1931) the Man and the Scientist*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien 1975.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α' ΕΓΓΡΑΦΑ

Όλα τα κατωτέρω εκδιδόμενα έγγραφα προέρχονται από το Österreichisches Staatsarchiv. Allgemeines Verwaltungsarchiv, Ministerium des Innern. Fascikel 43, και συγκεκριμένα από τον υποφάκελο με τίτλο: Freiherrnstand. Economo Johann Andreas, Grossindustrieller in Triest. Freiherrnstand. Στο εξώφυλλο του υποφακέλου υπάρχουν επί πλέον σημειωμένα τα εξής νούμερα εγγράφων με τα αντίστοιχα έτη:

Zahl/Jahr

1352/A/1904

409/A/1905

A.h. Entschl.26/12/Dipl.16/6

885/A 1905 Abschrift

Verleihung des Praedikates 1423/A 1907 San Serff.

Plakat 6/11.

1.

Ο πρωθυπουργός προς τον Υπουργό Εσωτερικών κοινοποιεί την απόφαση του αυτοκράτορα από 26 Δεκ. 1904 για την απονομή του τίτλου του βαρώνου στον Ι.Α. Οικονόμου· δίδεται εντολή να προβεί στις δέουσες ενέργειες για την έκδοση του Διπλώματος.

K.K. Minister - President

2195/M.P.

[σφραγίδα Πρωτ. K.K. Ministerium des Innern

Präs. am 31. Dezember 1904

No1352]

Wien am 27. Dezember 1904

Seine k. und k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschlieβung von 26 Dezember d. J. dem Grossindustriellen Johann *Economo* in Triest den Freiherrnstand mit Nachsicht der Taxe allergnädigst zu verleihen geruht.

Hievon beehre ich mich mit dem Beifügen die Mitteilung zu machen, daß ich den Genannten unter Einem auffordere, behufs Ausfertigung seines Freiherrnstandsdiplomes einen in Farben ausgeführten, den heraldischen Regeln entsprechenden Wappenentwurf dem K.K. Präsidium vorzulegen, in der bezüglich vorschrittmässig gestempelten Eingabe seine Geburtsdaten, sowie seine in das Diplom etwa aufzunehmenden Titel und Auszeichnungen namhaft zu machen und außerdem auch die Diplomsausfertigungsgebühr im Betrage von 440 K. bei der Präsidial - Einreichungs - Protokolls - Direktion des Ministeriums des Innern zu erlegen.

Gleichzeitig beehre ich mich das Ersuchen zu stellen, die weiteren Verfügungen im Gegenstande treffen sowie seinerzeit die amtliche Verlautbarung der dem Johann Andreas Economo zuteil gewordenen Standeserhöhung in der Wiener Zeitung veranlassen zu wollen.

T.Y.

An das Präsidium des K.K. Ministeriums des Innern.

[Με μολύβι και άλλο χέρι έχουν σημειωθεί στο έγγραφο τα εξής]:

Wappenmaler Junginger des Ministeriums des Innern sowie Arch. Dir. Schornböck(;) haben die Modalitäten des Diplomsausfertigung am 31.12.1904 dem Sohne des Baroniterten, dem Viceconsul von Economo mündlich mitgeteilt.

2.

Το Υπουργ. Εσωτερικών προβαίνει στις εντελλόμενες ενέργειες.

K.K. Ministerium des Innern

Nr. 1352/A ex 1904

Datum 27. Dezember 1904

Präs. 31. Dezember 1904

Z 2195/M.P.

Ministerpräsident, betreffend die a.g. Erhebung des Grossindustriellen Johann Economo in Triest in den Freiherrnstand.

Da Freiherr von Economo bereits *im kurren Wege* von den Modalitäten des Diplomsausfertigung in Kenntnis gesetzt wurde, so wäre lediglich die Publikation in der Wiener Zeitung zu veranlassen.

Zur Einsicht:

Post expeditionem:

I. der Präsidialeinreichungs, protokollsdirektion

II. dem Zentral - Tax. - u. Gebührenbemessungsamte

[Και η δημοσίευση στη Wiener Zeitung]

Wiener Zeitung / Amtlicher Teil

Seine k. u. k. Apostolische Majestät haben mit A.h. Entschliebung vom 26. Dez. 1904 dem Großindustriellen Johann Economo in Triest den Freiherrnstand mit Nachsicht der Taxe a.g. zu verleihen geruht.

Wien, am 11. Jänner 1905.

3.

Ο Ι.Α. Οικονόμου με αίτησή του υποβάλλει τα αιτηθέντα δικαιολογητικά και ζητεί την έγκριση να φέρει το οικόσημό του το ρητό «recte et perseveranter».

[Στο πάνω μέρος δεξιά σημειώνει ο αρμόδιος υπάλληλος: Vierhundert vierzig (440) Kronen in der Majestalienkassa hinterlegt, Wien am 7. April 1905]

K.k. Ministerium des Innern

Präs. am 7. April 1905

No 409/A 3 Beilagen

Hohes K.K. Ministerium!

Seine kaiserliche und königliche Apostolische Majestät geruhten mir mit Allerhöchster Entschliebung vom 26. Dezember 1904 den Freiherrnstand allergnädigst zu verleihen.

Unter Anschluß der in das Diplom aufzunehmenden Daten und eines Wappenentwurfes beehre ich mich ein hohes k.k. Ministerium um die Ausfertigung des Freiherrnstandsdiploms und um die gnädige Bewilligung zur Führung der Devise «Recte et perseveranter» ergebenst zu bitten.

Einem

hohen k.k. Ministerium

ergebenster

J.A. Economo

Triest, den 5. April 1905

An das hohe k.k. Ministerium des Innern, Wien

Johann Andreas Freiherr von Economo, Großindustrieller, Triest, bittet ergebenst um die Ausfertigung des Freiherrnstandsdiploms.

3. Beilage

a. Die in das Diplom aufzunehmenden Daten

Johann Andreas Economo, geboren am 20. März 1834 zu Saloniki - Türkei, Großindustrieller, Ritter des österreichisch kaiserlichen Ordens der eisernen Krone, III. Klasse, Offizier des Königlich griechischen Ordens vom heiligen Erlöser, goldenes Kreuz, Ritter des königlich griechischen Ordens vom heiligen Erlöser, silbernes Kreuz, und Besitzer des kaiserlich ottomanischen Osmanié Ordens, IV. Klasse.

[Ο αρμόδιος υπάλληλος σημειώνει στο περιθώριο: Im Staatsfundbuch: Economo. και ενοποιεί τις δύο διακρίσεις του ελληνικού τάγματος: Inhaber des goldenen und des silbernen Kreuzes des Hl. griechischen Erlöserordens].

b: Wappenbeschreibung [Περιλαμβάνεται κατωτέρω στο Δίπλωμα].

4.

Το Δίπλωμα του Βαρόνου για τον Ι.Α. Οικονόμου από 16 Ιουνίου 1905. Είναι αντίγραφο - σχέδιο. Το πρωτότυπο, ως γνωστόν, καλλιτεχνικά φιλοτεχνημένο και συνοδευόμενο με την σφραγίδα του αυτοκράτορα σε ισπαν. κηρό τοποθετημένο σε θήκη, δινόταν στον ενδιαφερόμενο.

AdNro 409/A-1905

Gegeben und ausgefertigt

Wien, den 16. Juni 1905

Unterschriften:

Franz Joseph

Der Minister des Innern:

Arthur Graf Bylandt-Rheidt

Freiherrnstands - Diplom

für Johann Andreas Economo

Wir

Franz Joseph der Erste, von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich, Apostolischer König von Ungarn, König von Böhmen, von Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien; Erzherzog von Österreich; Grossherzog von Krakau, Herzog von Lothringen, Salzburg, Steier, Kärnten, Krain, Bukowina, Ober- und Nieder- Schlesien, Großfürst von Siebenbürgen, Markgraf von Mähren; gefürsteter Graf von Habsburg und Tirol etc. etc. haben Uns in Unserer kaiserlichen und königlichen Machtvollkommenheit bewogen gefunden, mit Unserer Entschliessung vom 26. Dezember 1904 Unserem lieben und getreuen Johann Andreas Economo, geboren im Jahre 1834 zu Salonik in der Türkei, Großindustriellen in Triest, Ritter Unseres österr. kaiser. Ordens der eisernen Krone, dritter Klasse, //Inhaber des goldenen und des silbernen Kreuzes der Königl. griechischen Erlöserordens und Besitzer des kais. ottomanischen Osmanié - Ordens, vierter Klasse, den Freiherrnstand zu verleihen//.

Wir gestatten sonach, daß Johann Andreas Freiherr von Economo, sowie seine ehelichen Nachkommen, sich der nach dem Gesetze mit dem Freiherrnstande verbundenen Rechte erfreuen und insbesondere sich des nachstehend beschriebenen Wappens bedienen dürfen als:

In einem blauen Schilde stehen auf einem aus dem Schildsfusse sich erhebenden grünen Dreiberge zwei einander zugekehrte silberne, golden bewehrte Adler in natürlicher Gestalt, zwischen welchen ein hohes silbernes mit Kleeblattenden versehenes Patriarchenkreuz schwebt. Auf dem Haupttrande des Schildes ruht die Freiherrnkrone // überhöht von einem ins Visier gestellten gekrönten Turnierhelme, dem beiderseits blaue mit Silver uniterlegte Decken umwollen. Die Helmkrone trägt einen offenen blauen Adlerflug, zwischen welchem das im Schilde beschriebene Kreuz erscheint. Unter dem Schilde verbreitet sich ein silbernes Band mit der Devise: Recte et perseveranter in blauer Lapidarschrift.

Zur Beurkundung dessen haben Wir gegenwärtiges Diplom mit Unserem kaiserlichen Namen eigenhändig unterzeichnet und Unser kaiserliches Majestäts - Siegel beifügen lassen.

Gegeben und ausgefertigt

mittelst Unseres lieben und getreuen wirklichen geheimen Rathes, Kämmerers und Ministers Arthur

Grafen Bylandt-Rheidt, Ritter Unseres österr. kais. Ordens der eisernen Krone, erster Klasse etc. in Unserer Reichs - Haupt - und Residenzstadt Wien, am sechzenten Juni des Jahres Eintausendneunhundert und fünf.

T.Y.

5

Η ανακοίνωση της έκδοσης του διπλώματος στο επίσημο τμήμα της *Wiener Zeitung* από 7/8 Ιουλίου 1905.

Ad 409/A 1905

Wiener Zeitung / Amtlicher Teil

Seine k. u. k. Apost. Majestät haben mit Allerh. Entschließung vom 26 Dezember 1904 dem Großindustriellen Johann Economo in Triest den Freiherrnstand a.g. zu verleihen geruht, worüber demselben das unterzeichnete Freiherrnstandsdiplom vom 16 Juni d. J. ausgefertigt worden ist.

Wien, 7/8 Juli 1905

6.

Απόδειξη παραλαβής του Διπλώματος από τον Δημ. Ι. Οικονόμου.

Ad Nrum 409/A ex 1905

Empfangsbestätigung

Über das von Seiner kaiserl. königlichen Apostolischen Majestät eigenhändig unterzeichnete Freiherrnstands - Diplom für Johann Andreas Freiherrn von Economo.

1. Diplom
Triest am 7 August 1905
für J.F.v. Economo D.J. Economo

Um Rücksendung der Empfangsbestätigung an die Expedit-Direktion des k.k. Ministeriums des Innern wird ersucht.

7.

Αίτηση του Βαρόνου Ι.Α. Οικονόμου από 28 Οκτωβρίου 1907 προς το καισαροβασιλικό Υπ. Εσωτερικών, με την οποία ζητεί να φέρει το προσωνύμιο «San Serff».

An das hohe k.k. Ministerium des Innern, Wien, Johann Andreas Freiherr von Economo Großindustrieller in Triest, bittet ergebenst um die Bewilligung zur Fühzung eines Prädikates und um Ausstellung einer Ministerial - Bestätigungs-Urkunde.

1. Beilage

Hohes k.k. Ministerium!

Unter Anschluß einer Taxquittung von 630 Kronen beehre ich mich ein hohes k.k. Ministerium um die gnädige Bewilligung zur Führung des Prädikates «San Serff» und um die Ausstellung einer diesbezüglichen Ministerial - Bestätigungs-Urkunde ergebenst zu bitten.

Zugleich erlaube ich mir, die hiefür zu entfallende Gebühr von 226 Kronen dem Gesuche anzuschließen.

Triest, den 28. Okt. 1907

Einen
hohen k.k. Ministerium
ergebenst
Johann Andreas Freiherr v. Economo

[Υπογραμμισμένο με μαύρο μολύβι από τον αρμόδιο υπάλληλο: frei].

8.

Το επικυρωτικό έγγραφο από 6 Νοεμβρίου 1907 του Υπ. Εσωτ., που επιτρέπει στον Βαρ. Ι.Α. Οικονόμου να φέρει το προσωνύμιο «San Serff».

Ad 1423/A.1907

Bestätigungs - Urkunde

Das k.k. Ministerium des Innern als oberste Adelsbehörde für den Bereich der im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder bewilligt hiemit dem Johann Andreas Freiherrn vo Economo, geboren im Jahre 1834 zu Salonik in der Türkei, Großindustrieller in Triest, Ritter des österreichischen Ordens der eisernen Krone, dritter Klasse, Inhaber des goldenen und des silbenen Kreuzes des kgl. griechischen Erlöserordens und Besitzer des kaiserl. ottomanischen Osmanié Ordens, vierter Klasse, über sein Ansuchen die / Führung des Prädikates San Serff.

Zur Beglaubigung dessen wird die gegenwärtige Urkunde dahin ausgefertigt, daß Johann Andreas Freiherr Economo von San Serff, sowie seine ehelichen Nachkommen berechtigt sind, sich im österreichischen Freiherrnstande des erwähnten Prädikats, sowie des nachstehend in Farben dargestellten und beschriebenen Wappens zu bedienen, als: [ακολουθεί η περιγραφή του οικοσήμου, όπως και στο Δίπλωμα].

Wien, am 6. November 1907

Unterschrift Sr Exzell des Ministers des Innern

Dr. Richard Freiherr von Bienert

9.

Απόδειξη παραλαβής του επιβεβαιωτικού εγγράφου από τον Βαρ. Ι.Α. Οικονόμου από 7 Δεκ. 1907.

Empfangsbestätigung

über das von Seiner Excellenz dem Herrn k.k. Minister des Innern eigenhändig unterzeichnete Plakat für Johann Andreas Freiherr Economo von San Serff.

mit 1 Stück Beilagen

Triest am 7. Dicembre 1907

B^{ne} J.A. Economo

Um Rücksendung der Empfangsbestätigung an die Expedit - Direktion des K.K. Ministeriums des Innern wird ersucht.

B.

Gothaisches Genealogisches Taschenbuch der Freiherrlichen Häuser.

Zugleich Adelsmatrikel der Deutschen Adelsgenossenschaft.

Teil B., 85. Jahrgang, 1935. Gotha: Justus Perthes, σ. 107-108.

Έκρινα σκόπιμο να αναδημοσιεύσω από το Γενεαλογικό Λεξικό της Gotha την τελευταία καταχώριση του 1935, γιατί περιέχει στοιχεία όχι μόνο ακριβή, αλλά και συμπληρωματικά και διορθωτικά του Γενεαλογικού Δένδρου, που δημοσιεύεται στον Στουγιαννάκη. Έτσι π.χ. ο πρωτότοκος γιος του Δημ. Ι. Οικονόμου, ο Ιωάννης Δημήτριος, πέθανε 24 ετών στις 15 Δεκ. 1930, δηλ. μετά την επιστροφή του Βαρόνου από το ταξίδι του στην Έδεσσα, και όχι στις 15-11-1920, όπως αναγράφεται στον Στουγιαννάκη, Γεν. Δένδρο, πιθανόν από τυπογραφική αβλεψία.

Πρέπει να σημειωθεί πως τα Γενεαλογικά Λεξικά της Gotha χρησιμοποιούνταν ακόμη και από τις εραλδικές υπηρεσίες των κρατών του γερμανόφωνου χώρου. Ο βαρωνικός οίκος του Ι.Α. Οικονόμου συμπεριλήφθηκε για πρώτη φορά στο *Gothaisches Genealogisches Taschenbuch der Freih. Häuser* το 1907, 57. Jahrgang, σ. 160-161 και για δεύτερη φορά το 1913, 63. Jahrgang, σ. 193-194.

Economo von San Serff §

Griechisch - nicht uniert. Stammen aus Griechenland, wo sie in Thessalien und Mazedonien begütert waren. Österr. Adel und Freiherr Wien 26. Dez. 1904 (Diplom Wien 16. Juni 1905); österr. Verleihung des Prädikats «von San Serff» durch Min. - Plakat Wien 6. Nov. 1907 (alles für Johannes Economo). Wappen (1905): In B. auf gr. Dreieck 2. einander zugek. go-bew. s. Adler, zw. denen ein s. Patriarchenkreuz mit Kleeblattenden schwebt. Frhrnkron. Auf dem gekr. Helm mit b. - s. Decken das Kreuz zw. offenen b. Flügel. Wahlspruch: Recte et perseveranter.

Erste Aufnahme 1907.

Υπόμνημα: * = γέννηση, ✕ = γάμος, † = θάνατος.

Johannes Andreas Freiherr Economo von San Serff.

* 20. März 1834, † Wien 27. April 1921 [österr. Adel und Frhr. Wien 26. Dez. 1904], Großgrundbesitzer und Großindustrieller; ✕. Budapest 16. Dez. 1866 mit *Helene Muraty*, * Budapest 31. Mai 1848, † Triest 20. Nov. 1923.

Kinder:

1. *Sophie - Marie*, * 17. Juni 1869; ✕ Triest 25. Juni 1896 mit *Polybe Georg Zafiropulo* [Marseille].
2. *Demetrius Constantin*, * 2. Aug. 1870, k.k. Landsturm - Oberleutnant a.D.; ✕ London 21. Jan. 1905 mit *Eugenie Ralli*, * London 1. Nov. 1882 (des Sir Lucas Ralli, Baronet, Tochter). [Triest, Palazzo Economo, Piazza Libertà 6, Schloß San Serff und Starigrad bei Triest].

Kinder:

- a) † *Johanes Demetrius*, * Triest 3. Febr. 1906, † Urbino 15. Dez. 1930.
- b) *Helene (Elli) Julie*, * London 1. Juni 1908; ✕ Triest 15. Okt. 1932 mit *Joseph Grafen von und zu Trauttmansdorff - Weinsberg* (s. Hofkal. II Teil), k.u.k. Ober - Leutnant a.D. [Pottenbrunn bei St. Pölten, Niederösterreich].
- c) *Marie Nora*, * Triest 29. Jan. 1912.
3. *Leonidas Andreas* * 27. Dez. 1874, k.k. Rittmeister in d. Ehre der reit. Schützen a. D.; ✕ Haasberg 24. Aug. 1916 mit *Maria Wilhelmine Albertine Josepha Prinzessin zu Windisch - Grätz*, * Gonobitz 23. April 1895 [Triest, Largo promontorio 1].

Kinder:

- a) *Johannes Hugo Andreas*, * Wien, 15. Juli 1917.
- b) *Christiane Helene Marie*, * Wien, 9. Jan. 1920.
- c) *Karoline Leontine*, * Triest 22. Febr. 1922.
- d) *Gabriele Marie*, * Wien, 22. Juni 1928.
4. *Constantin Alexander*, * 21. Aug. 1876, † Wien 21 Okt. 1931, Dr. med., a. o. Prof., Landsturmleutnant und Feldpilot a.D.; ✕ Wien 10. Juni 1919 mit *Karoline Franziska Maria Theresia Johanna Bartholomäa Prinzessin von Schönburg - Hartenstein*, * Dobřisch 24. Aug. 1892 [Wien I., Rathausstr. 13, und Schloß Gerasdorf, Niederösterreich].

[5. *Johannes*, * 22. Juli 1883, Dr. Jur., k.u.k. Gesandtschafts - Attaché in St. Petersburg † 16. Juni 1916 hat er auf dem südwestlichen Kriegsschauplatze (Priafora) den Heldentod gefunden].

Σημ. 1. §. Bei den mit § bezeichneten Geschlechtern ist den Mitgliedern österreichischer bzw. tschechoslowakischer Staatsangehörigkeit durch österr. Gesetz vom 3. April 1919 bzw. tschechoslow. Gesetz vom 10. Dez. 1918 die Führung von Adelsbezeichnungen untersagt.

Ad No 109 - 1905
A.

Freiherrnstands,
Diplom
für Johann Andreas Economo.

Wir
Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden

Kaiser von Oesterreich,

Apostolischer König von Ungarn, König von Böhmen, von
Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Ilirien; Erzherzog
von Oesterreich, Großherzog von Krakau, Herzog von Lothringen, Salzburg,
Steier, Tirolen, Tirol, Bukowina, Ober- und Nieder-Schlesien, Großfürst
von Siebenbürgen, Markgraf von Mähren, gefürsteter Graf von Tyrol
und Tirol etc. etc.

Gegeben und ausgefertigt

Wien, den 16. Jüli. 1905.

Unterschriften:

Franz Joseph.

Der Minister des Innern:

Arthur Graf Gyldenlöwe.

Nach Seiner Kais. und Königl. Apostoli-
schen Majestät Höchstseigenem Befehle:

Hofrath v. Heugger

k.k. Ministerialrath.

Eingetragen

in das Ministerial - Adels - Verzeichniss.

Band III. pag. 157

N^o ... Zugewillt am 26/6 905
dem Herrn Officier Herrg.
Holl. wählb. in Num.

haben Uns in Unserer
kaiserlichen und königlichen
Majestätlichen Auftrag
von Hofrath, mit Auftr.
von Hofrath Herrg. vom
26. Jänner 1905. Nr.

von Hofrath und Hofrath
Johann Andreas Economo,
geboren im Jahr 1834 zu
Galizien in der Türkei,
Großindustrieller in Triest,
Ritter des kais. österr.

kais. österr. des kais. österr.
kronen Ritter d. kais. österr.

Zugewillt des kais. österr. und des
kais. österr. des kais. österr.
des kais. österr. und des kais. österr.
des kais. österr. des kais. österr. -
Ordnung vom kais. österr. -

Freiherrnstand

zu ertheilen.

Wir gestatten ferner, daß
 Johann Andreas
 Freiherr von Economo,
 sowie seine adelichen Nach-
 kommen, sich in nach
 dem Gesetze mit dem
 Freiherrnstande
 verbundenen Rechte an-
 zuwenden und insbesondere
 sich das ausschließliche Be-
 rechtigungswort des
 adelichen Wappens
 bedienen dürfen als:
 In einem blauen Feld
 stehen auf einem mit
 dem Felde besetzten Berg-
 felsen zwei, einander ge-
 genüber sitzende, goldene
 Adelfalken. Oben in einem
 blauen Felsalt, zwischen
 zwei, wie oben sitzenden,
 mit einem Kranz aus
 roten Rosen bekränzten
 goldenen Adelfalken.
 Oben steht auf dem
 Felsen das Wort
 muß die Freiherrenstande

übersteht von einem
~~mit einem Kranz~~ im Felde
 goldenen Adelfalken, dem beiderseits
 stehen mit einem roten
 Kranz besetzten, roten
 Adelfalken. Oben in einem
 blauen Felsalt, zwischen
 zwei, wie oben sitzenden,
 mit einem Kranz aus
 roten Rosen bekränzten
 goldenen Adelfalken.
 Oben steht auf dem
 Felsen das Wort
 muß die Freiherrenstande
 et perseveranter in blauen Adelfalken.

Zur Beurkundung Dessen

haben Wir gegenwärtig
 mit Unserem kaiserlichen
 Hofrat und Hofkanzler
 kaiserlichen Majestät
 Siegel besiegelt lassen.

Gegeben und ausgefertigt

mittels Unserer lieben
 und getreuen
 erbliehen Hofkanzler,
 Hofrat und Hofkanzler
 Hofrat und Hofkanzler

Karl Grafen Czernin, Reichs-
 Ritters, Hofrat und Hofkanzler,
 Hofrat und Hofkanzler etc.

in Unserem Hofrat- und Hofkanzleramt
 Wien, am 10. April 1905. Hofrat
 und Hofkanzler

Georg Koutouzas
 12/4 1905 Hofrat und Hofkanzler

Georgios Kioutoutskas

The Austrian noble title of the Ekonomou family from Edessa (1905)

This paper concerns the most important, most prominent emigrant family of Edessaian origin in the Habsburg kingdom in the nineteenth and early twentieth century. Members of the family distinguished themselves not only in commerce and business, but also in the intellectual and scientific spheres and in charitable work, too. In acknowledgement of the family's activities and achievements in Trieste and Vienna, the Austro-Hungarian Emperor Franz-Josef I ennobled Ioannis A. Ekonomou and his legitimate descendants, bestowing upon them the title of baron (1905) and the name 'von San Serff' (1907).

The paper presents the certificate and related documents from the Austrian Archives, together with the family's verified genealogical data from the Almanach de Gotha, the directory of Europe's nobility.

Αρετή Τούντα - Φεργάδη

Προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση της δράσεως του Βουλγαρικού Κομιτάτου σε μακεδονικές περιοχές*

Στις 30 Ιανουαρίου 1931 ο Νομάρχης Φλώρινας Βασίλειος Μπάλκος κοινοποιούσε έγγραφο στο υπουργείο Εσωτερικών, στο Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού στην Αθήνα και στη Γενική Διοίκηση Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη. Το έγγραφο αναφερόταν στην κατάσταση που επικρατούσε στη Φλώρινα και σε άλλες μακεδονικές περιοχές, στη δράση του Βουλγαρικού Κομιτάτου (στο εξής: Β.Κ.) στους ίδιους τόπους, καθώς και στην Αμερική και τον Καναδά. Παράλληλα, πρότεινε μέτρα τα οποία θα μπορούσε να λάβει η ελληνική Διοίκηση, ώστε να αντιμετωπιστεί, κατά τρόπο ριζικό και αποτελεσματικό, η δράση του Β.Κ. στη Μακεδονία.

Είναι γνωστό πως η συντριπτική πλειοψηφία των σλαβόφωνων κατοίκων της Δυτικής Μακεδονίας, οι οποίοι ανέρχονταν σε 80.000, κατοικούσε στον τότε Νομό Φλώρινας, στον οποίο υπάγονταν οι επαρχίες Φλώρινας και Καστοριάς. Η ανάγκη όμως της ενσωματώσεως των σλαβοφώνων πληθυσμών, μέσω της αφομοιώσεώς τους, στον εθνικό κορμό της Ελλάδας εκτεινόταν σε όλες τις κωμοπόλεις και τα χωριά, όπου αυτοί είχαν τη μόνιμη κατοικία τους. Είναι ευνόητο ότι οι προτάσεις του Νομάρχη Φλώρινας, οι σχετικές με τις μεθόδους αφομοιώσεως των σλαβόφωνων, αφορούσαν και σ' εκείνους και των άλλων μακεδονικών περιοχών, επομένως και στον νομό Πέλλας. Καθώς δε δεν έχουν εντοπιστεί άλλες πηγές από τις οποίες να αντλούνται

πληροφορίες για το συγκεκριμένο θέμα, το έγγραφο του Μπάλκου μάς παρέχει αξιοπρόσεκτα στοιχεία ως προς αυτό.

Εξάλλου, κατά την ανάγνωση του εγγράφου διαπιστώνουμε ότι ο ίδιος ο Νομάρχης Φλώρινας διευκρινίζει ότι τα μέτρα αυτά μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις μακεδονικές περιοχές, όπου παρίστατο ανάγκη. Συγκεκριμένα, στη σελίδα 17 του εγγράφου διαβάζουμε: *Δια δε το μέλλον πρέπει να συσταθῆ εἰς τινὰ πόλιν [ε]ιδική ιερατική σχολή και δη ανωτέρα, ἐξ' ἧς να προέρχωνται οἱ δια τα ξενόφωνα χωρία τῆς Μακεδονίας προωρισμένοι ιερεῖς.*

Το Β.Κ. είχε ανασυσταθεί μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο από τους βουλγαρομακεδόνες οι οποίοι έφυγαν από τη σερβική και την ελληνική Μακεδονία και εγκαταστάθηκαν στη Σόφια. Όλα τα μέλη του Β. Κ. διακήρυτταν και ορκίζονταν: [...] *ν' αποθάνωσιν υπέρ τῆς απολυτρώσεως τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τῶν Σέρβων καὶ Ἑλλήνων.*

Η δράση του Β.Κ. στην ελληνική Μακεδονία συνίστατο κυρίως στην ενίσχυση του βουλγαρικού φρονήματος και σε δολοφονίες στις οποίες προέβαιναν συνήθως οι κομιτατζήδες, αλλά κατά αραιά διαστήματα. Ας σημειωθεί ότι οι δολοφονίες αποδίδονταν κυρίως σε Έλληνες ή Σέρβους.

Οι σκοποί του Β. Κ. εξυπηρετούνταν μέσω μιας καλά προγραμματισμένης οργάνωσης. Διατηρούσε σε όλα τα χωριά επιτροπές οι ο-

* Το κείμενο βασίστηκε στις εξής πηγές: Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εσωτερικών της Ελλάδος (=Α.Υ.Ε.), 1930, Α΄ Πολιτική, *Αντίγραφα Εκθέσεων κ. Πολίτη Συνδιασκέψεως Αφοπλισμού*, όπου εντοπίστηκε το συγκεκριμένο έγγραφο του Β. Μπάλκου, στο οποίο αναφερόμαστε, με αριθ. εμπιστευτικού πρωτοκόλλου 33. Στον ίδιο φάκελλο του ΥΠΕΕ είναι ενταγμένος και ο φ. 1931, Α΄ Πολιτική, *Περί τῆς Μικτῆς Επιτροπῆς Ἑλληνο-Βουλγαρικῆς Μεταναστεύσεως*. Σημαντικές πληροφορίες για τη δράση του Βουλγαρικού Κομιτάτου στην Αμερική και τον Καναδά μπορεί να βρει κανείς στον φ. του Α.Υ.Ε., 1933 α/6/Π γ, *Ενέργειαι Κομιτάτου ἐκτὸς Βουλγαρίας (Ἀμερικὴν κ.λπ.)*